

kväkarsamfundets remissvar på den Lundinska utredningen

Till ud.remissvar@regeringskansliet.se
 martin.rahm@gov.se ud-nis@gov.se

Från au@kvakare.se

Vännernas samfund i Sverige (Org.nr. 802005-9708)

Box 9166

102 72 Stockholm

Den 18 januari presenterades den av regeringen beställda enmansutredningen om konsekvenserna av ett svenskt tillträde till konventionen om förbud av kärnvapen. Vännernas samfund i Sverige, kväkarna, vill härmed lämna följande remissvar.

Att tåga stilla efter att ha läst denna utredning, vore att förneka den grund på vilket vårt samfund står. I 350 år har kväkarna kämpat för fred och humanitet. I dag, när själva vår existens på planeten hotas av kärnvapen, läser vi ett dokument vars slutsats är att Sverige i dagsläget inte bör medverka i detta FN-sanktionerade försök att minska det existentiella hotet av kärnvapen. Detta finner vi djupt oroande.

I dag ser man hur stormakterna har inlett en ny upprustningskapplöpning med kärnvapen som paradvapen. Man hör hur krigsretorik allt oftare ersätter diplomatins och samförståndets språk. I vårt närområde återkommer allt oftare spektakulära krigsövningar. Internationella avtal om rustningsbegränsning på kärnvapenområdet sägs upp eller frånträds. Att kämpa ett storkrig betraktas inte längre som otänkbar. Ändå vet vi att öppet krig mellan kärnvapenländer med största sannolikhet kommer att innebära bruk av kärnvapen. Vi vet att ett kärnvapenkrig kan bli det sista krig mänskligheten får uppleva.

Vi vet också att mänskligheten står inför andra mycket stora prövningar, inte minst vad gäller världens klimat, den accelererande artutrotningen och de spänningar som drivs fram genom växande välståndsklyftor. Dessa påfrestningar kräver mycket stora mänskliga och materiella resurser för att förhindras eller mildras. Att nu riskera att arbetet för att söka komma tillrätta med dessa problem helt skulle omintetgöras genom en avsiktlig eller oavsiktlig kärnvapenkatastrof måste anses helt förnuftsvidrigt, och lär komma att te sig oförlåtligt för våra barn och barnbarn.

Sverige bör skriva under och ratificera FN:s konvention för ett förbud av kärnvapen.

I utredningen citeras en nyckelpassage i den svenska nationella säkerhetsstrategin från 2017 och det fastslås att denna tas som en av utgångspunkterna för utredningen:

Sveriges politik för nedrustning och ickespridning utgör en integrerad del av vår säkerhetspolitik och har tydlig relevans för såväl regional som global säkerhet. Ett särskilt oroväckande inslag i den försämrade säkerhetspolitiska bilden är den mer framträdande roll som kärnvapen är på väg att återfå, även i norra Europa. Detta återspeglas i såväl politiska deklamationer som i planer på omfattande moderniseringar av vapen-arsenalerna. De förödande skadeverkningar på människor och miljö som användning av kärnvapen skulle medföra ger anledning till fortsatt svenskt engagemang i denna fråga. Det är ett tydligt säkerhetspolitiskt intresse för oss att det dödläge som länge präglat det multilaterala samarbetet för kärnvapenedrustning kan hävas.

(s. 64)

Trots utredningens uttalade ambition, trots rikets ”tydliga säkerhetspolitiska intresset för att häva detta dödläge” och trots att 122 av världens länder enats om en konvention vars hela syfte är kärnvapenedrustning, blir utredningens slutsats den motsatta: Sverige bör ej skriva under eller ratificera konventionen i dess nuvarande form.

Om Sverige väljer nu att handla utifrån utredningens slutsatser, är vi djupt oroade att tilliten till Sveriges nationella säkerhetsstrategi kan skadas.

Sverige bör handla utifrån sin egen nationella säkerhetsstrategi från 2017.

I sin nuvarande form kan man, vilken utredningen gör upprepade gånger, konstatera att konventionen har klara brister. Det visste redan de som skrev den. Därför har konventionsförfattarna utarbetat ett plan för att anordna återkommande FN-ledda förhandlingar vars syften är att revidera och förbättra konventionen. Men om Sverige inte skriver på eller ratificerar konventionen har det ingen möjlighet att direkt påverka detta arbete. Rösträtt har endast signatärer och statsparter. Även om Sverige skulle erbjudas möjlighet att delta som observatör avråder utredningen från att närvara vid förhandlingarna ens i den kapaciteten:

Att formellt observera konventionen avger dock också en politisk signal vars effekter nog bör övervägas. Frågan om att delta vid statsparternas möten som observatör bör vidare utredas när förutsättningarna härför klarnar. I vågskålen bör då läggas förutom kostnader för detta även hur ett svenskt observatörskap skulle tolkas i omvärlden.

(s. 30–31)

Alltså, om Sverige strikt följer utredningens rekommendationer kommer det stå helt utanför ett livsviktigt FN sanktionerat nedrustningsarbete.

Sverige bör skriva under och ratificera konventionen och sedan, inom ramen för den, arbeta på konventionens förbättring.

I utredningens slutord kan man läsa:

Det har varit utredarens personliga ambition att vända på varje sten för att se hur nödvändigheten att gå vidare mot kärnvapennedrustning kan främjas med hjälp av den nya konventionen. På ett tidigt stadium under utredningen framstod en utveckling av konventionen som den enda möjliga vägen. Denna fråga ventilerades sedan med mer än 100 samtalspartners. Under arbetets gång växte så en övertygelse fram att även om vägen är full av hinder finns det inga genvägar.

(s. 178)

En utveckling av konventionen påstås alltså att vara "den enda möjliga vägen" framåt. Trots denna påstådda tilltro till konventionen och trots utredningens påstådda ambition/vilja att med den nya konventionen främja kärnvapennedrustning blir utredningens slutliga rekommendation om hur Sverige bör förhålla sig till konventionen den direkta motsatsen: "Sverige bör inte skriva under eller ratificeras konventionen i dess nuvarande form."

Utredningen kommer att väga tungt när regeringen och riksdagen tar ställning till FN:s konvention. Vår framtid blir helt beroende av de beslut som ett fåtal människor fattar. Och dessa beslut kommer till en viss del att bygga på en utredning som uppvisar allvarliga inkonsekvenser. Om utredningen hade menat allvar med sin vilja att främja kärnvapennedrustningen skulle den ha rekommenderat att Sverige skriver under och ratificerar konventionen.

I utredningens sammanfattning kan man läsa ett stycke som tydliggör den grund på vilken utredningen till syvende och sist står:

Det kan förutses att ett tillträde till konventionen leder till att det nuvarande samarbetet med Nato och bilateralt med Natomedlemmar kommer att stagnera. Det är inte ägnat att förvåna att Natos medlemsstater tvekar inför tanken på att vidmakthålla den nuvarande höga nivån på samarbetet med Sverige, om Sverige skulle tillträda konventionen. Konsekvenserna för dessa samarbeten av ett tillträde kan förutses bli mycket negativa.

(s. 25)

Det är med stor sorg som vi kväkare läser dessa rader. När vi i utredningen hade hoppats finna stöd för en väg framåt mot kärnvapennedrustning och mot fred, finner vi i stället ett försvar av militärallianser och kärnvapenparaplyer. Vi läser en utredning som tagit större hänsyn till det nuvarande samarbetet med Nato och bilateralt med Natomedlemmar än till det faktum att 86 % av de av SIFO tillfrågade människorna önskar att Sverige skriver under och ratificerar konventionen. Vi läser en utredning där vi ser hur vårt stilla hopp om en kärnvapenfri morgondag för våra barn underordnas militärstrategiska dagsländer. I detta mörka läge kan vi bara göra det vi vanliga människor kan göra: vädja till er att lyssna på oss.

Sverige bör skriva under och ratificera FN:s konvention för ett förbud av kärnvapen och sedan, inom ramen för den, arbeta på konventionens förbättring.